

Egyedül

Amikor első alkalommal küldték le a fiút vásárolni, megijedt a feladattól, de tudta, nincs ellenvetés. Félt, hogy egyedül kell végigmennie az utcán, amire azt mondták, ne féljen, az ablakukból látni a boltot, és a bolttól, ha felnéz, látja az ablakukat. Félt, hogy elfelejt valamit, amire azt felelték, hogy írja fel egy papírra, mi mindent kell hoznia, más is így csinálja. Leginkább azonban attól félt, hogy hiába ellenkezik, nem engednek, meg kell tennie, amit mondanak.

Lassan írt, kusza volt a kézírása, eszébe jutott az is, hogy a boltban nem tudja majd elolvasni a saját macskakaparását. Miután mindent egymás alá körmölt, újra elismételték anyjával, miket kell hoznia. Odaadták a pénzt, és figyelmeztették, ne felejtse elkérni a blokkot. Nézze át a tételeket, amiért fizetett, már másodikos, tud számolni. Előfordulhat, hogy megpróbálják becsapni.

És akkor mit kell csinálnom?, kérdezte a fiú. Megdöbrent, hogy felnőttek is viselkedhetnek úgy, ahogy a gyerekek, akik az iskolában átverik egymást és röhögnek a másikon.

Akkor szólnod kell, mondta az apja, hogy a pénztáros tévedett.

Egy felnőttnel?, kérdezte a gyerek döbrenten. Arra szoktatták, hogy ne felesljen, soha ne emelje fel a hangját.

Apja és anyja egymásra néztek.

Ha be akarnak csapni, akkor nem hagyhatod magad.

A fiúnak összerándult a gyomra. Lappangó haragot érzett, el kellett nyomnia.

És honnan tudom, hogy be akarnak csapni?

Onnan, ha valamelyik dologért többet ütnek be a gépbe, mint ami az árun szerepel, mondta az anyja. Vagy, ha a számlán megnézed az egyes tételeket, összeadod az árakat, és nem stimmel a végösszeg. Akkor reklamálnod kell.

De mit mondjak?, kérdezte a fiú. Hogy becsapott?

Mondd azt határozottan, hogy talán tévedni tetszett, tessék átszámolni újra, magyarázta az apja. És ne felejtss kosarat venni a bejáratnál, nehogy azt higgyék, hogy te akarsz lopni.

A fiú megrémült. Hirtelen bilincsből látta magát, ahogy tévedésből elviszik, mint a tévé bűnügyi műsorában a valódi bűnözőket.

De miért kell egyedül vásárolnom? Panaszos volt a hangja. Miért nem mehetünk együtt?

Elég nagy vagy már. Ezt is meg kell tanulni, válaszolt komoran az apja. Nem leszünk mindig melletted.

A fiú nemegyszer hallotta már ezt. Nem értette, miért beszélnek ilyen fiatalon, ilyen gyakran a halálról, mintha ezzel is próbára tennék. Újra és újra át kellett élnie, hogy egyedül lesz, így máris egyedül volt. Legszívesebben kiabált volna, hogy ne tegyék, de azt is tudta, ha felemelné a hangját, azonnal elhallgattatnák.

Úgy érezte, hirtelen összemegy, apja, anyja pedig távolodnak. Tehetetlen volt és kiszolgáltatott, nem akadt senki, akihez segítségért fordulhatott volna velük szemben.

Pénzt kapott, amit meg kellett számolnia, mert pénzt csak úgy vehet át az ember, mondták, ha megszámolja. Összegyűrt egy szatyrot, és a hóna alá csapta. Utálta, hogy a kezében kell vinnie. Még egyszer benyúlt a zsebébe, hogy megbizonyosodjon, nála van-e a cetli, amire kócos betűivel felírta a vásárlandókat, és elindult.

A bolthoz csak egy kereszteződésen kellett áthaladnia, mégis hosszúnak tűnt az út. Végig úgy ment az utcán, és úgy lépett be a boltba, mint akit tekintetük kísér, nem követ-e el valamilyen hibát, pedig ahogy felnézett az erkélyükre a bejáratól, nem látta, hogy utána néznének, mégis olyan benyomása volt, hogy figyelik, sőt, hogy mindenki őt figyeli.

A boltban is igyekezett fegyelmezni viselkedését. Komoly arccal vette elő a cédulát, a másik kezében tartotta a kosarat, hogy lássák, nem lopni jött. Közben eszébe jutott, hogy fogalma sincs, mit hol talál. Sose figyelte meg, amikor anyjával együtt vásároltak.

Sorban próbált haladni a felírt tételek szerint, így fel-alá járkált a boltban. Félt, hogy hiába ölt komoly ábrázatot, hiába felügyeli arca minden rezdülését, hogy egyetlen vonásán se látsszon a félelem és a bizonytalanság, fel fog tűnni, hogy összevissza keresgél. Nehezen szedte össze a lisztet, zsírt, kenyeret, csirkecombot, párizsot, kolbászt, trappista és háromszögsajtot, uborkát, ecetet, hagymát, répát, fehérrepát, petrezselymet, és egy tábla Boci csokit, amiből naponta egy szeletet ehetett. A tojást sehol sem találta. Nem volt mit tennie, megkérdezett egy köpenyes eladót.

Nem veri ki a szemed, öcsi?, mutatott a zöldségek alatt sorakozó, papundekli tojástartó dobozokra.

Megsemmisült a megalázó hangtól, mégis rezzenéstelen arccal vett le egy dobozzal, mint aki észre se veszi, hogy szólt hozzá.

A pénztárnál már meglehetősen feszülten várakozott. Öten álltak előtte, és mögötte is sorakoztak. A kosár nehéz volt, letette a földre. Ha haladt a sor, a lábával tolt rajta, majd felemelte, mert mások a kezükben tartották. Kétoldalt mint-ha fenyegetően hajoltak volna fölé a polcsorok, legszívesebben kirohant volna, de mindig csak egyet léphetett előre, ahogy végzett valaki. Úgy érezte, megfullad, és közben jelét sem adhatja, hogy rosszul van. Mit szólnának? És mi lenne belőle otthon? Bírnia kell, nincs más választása.

Markában szorongatta a pénzt, és közben fejben próbálta összeadni a kosárban lévő élelmiszerek árát, de hiába kereste, nem mindegyiken találta, mennyibe kerül. Látta, hogy a pénztáros az előtte álló vásárlónál egymás után üti be az egyes tételeket, követni se tudta, ahogy kézbe vette, blokkolta és továbbcsúsztat-ta a dolgokat maga mellett a pulton, majd a vevő sietősen pakolta be szatyraiba a megvásárolt holmit.

Volt olyan pénztáros, akit már ismert az üzletből, de most más ült a kasszában. Nagydarab, kontyos asszony, akire nem emlékezett. Nem gondolta, hogy meg kell jegyeznie őket, mert egyszer egyedül kerül szembe velük. Ennek a keze is villámgyorsan pörgött. A pénztárgép is idegesítően kattogott, mintha azt

ugatta volna, siess, mozogj már. Félt, hogy ha odaér, nem tudja majd követni, pontosan üti-e be az egyes tételeket, de megnyugtatta, hogy a végén mindenkinek odaadja a blokkot.

Igyekezett úgy tenni, mint a többiek, de túl sok mindenre kellett figyelnie egyszerre. Amikor sorra került, két kézzel kezdett felpakolni a nála alig valamivel alacsonyabb pultra, csakhogy közben a kasszás már ütötte is be a gépbe a tételeket, és egymás után adta az előzőhöz az árakat.

Mire a legalul lévő lisztet és cukrot is a pultra tette, a pénztáros elkészült a többivel. Amikor ezekkel is végzett, letépte a gépből kikandikáló slejfnit, és elmentmondást nem tűrő hangon bemondta a végösszeget.

A fiú riadtan konstataálta, hogy egyáltalán nem tudta követni az összeadást, hiszen közben pakolnia kellett. Mintha ezernyi tű szurkálta volna az arcát és a testét, kétségbeesetten hátrapillantott, de sor állt mögötte, nem volt ideje této-vázni. A gondolatnyi késlekedés is feltűnt a nagydarab asszonynak, rosszálló tekintettel nézte őt, amint zsebéből előhalászta a pénzt, és fizetett. Alig valami maradt belőle, ami megrémítette. Mi lett volna, ha többre kerül, mint amennyi nála van?

A pénztártól ellépve, az egymásba rakott kosarak mellett próbálta azonosítani a blokkon a tételeket, de azon csak az árak szerepeltek. Ahogy összeadta a számokat, a végösszeg stimmel. Ahogy darabra összeadta kosarában, amit vásárolt, majd a számoszlop egyes sorait is megszámolta, úgy is egyezett, de mint-hogy nem mindennek tudta az árát, és legalább tíz tétel szerepelt, sehogy sem tudta, melyik-melyik. Gyanús volt neki, hogy túl sokat fizetett.

Bizonytalanul fordult a kassza felé, de a sor rendületlenül kígyózott, a pénztárgép kattogott és csilingelt, egy rádió is szólt valahol, a vásárlók is zsongtak. Szombat reggel volt, hétvégi nagybevásárlás. Nem tudta, pontosan mit kérdezhetne, vagy mi az, amit mondhatna.

Zúgó fejfel ment hazáig, váltott kézzel cipelte a szatyrot, húzta a vállát. Bár nem volt hideg, sőt tavasziasan lágy meleg terjengett, mégis borzongott.

A szatyrot otthon a konyhában tette le. Lerogyott a háncstetejű, háromlábú székre, amit egyébként nem szeretett, mert könnyen felbillent, inkább az asztal másik két oldalán, a fal mellett, vagy az ablak alatt ült, a padon.

Minden rendben ment?, kérdezte az anyja.

A fiú tanácstalanul megrántotta a vállát.

Volt valami gond? Az asszony elkezdte kipakolni a szatyrot. A fiú ijedten nézett a konyhába épp belépő apjára, de nem volt mit tenni, ő is hallotta a kérdést.

Nem tudom.

Hogyhogy?, kérdezte az apja.

Nincs a blokkon, mi micsoda.

Ilyenkor végig kell menni a tételeken, hogy mi mennyibe kerül, és mit ütött be a gépbe.

És ha a pénztáros nem akarja?

Olyan nincs, mondta határozottan az apja. Ez kötelessége reklamáció esetén.

A fiú nem mertte azt mondani, hogy nagyobb és erősebb nála, akárcsak ők, nem tudja rákényszeríteni az akaratát.

De ott áll egy csomó ember.

Nem baj. Vissza kell vinni mindent, és szólni neki, hogy tévedett.

De honnan tudjuk? És ha mi tévedünk?

Ha nincs mindenben rajta az ára, az szabálytalan. Vegye elő az árlistát, és mutassa meg.

A fiú a kigyózó sorra gondolt a pénztárnál. Remegni kezdett a gyomra, de tartotta magát, nem mutatta.

Nem fogja nekem elővenni.

Te voltál ott, ezt neked kell elintézned, szólt rá az apja. Meg kell tanulnod egyedül kiállni az igazadért.

Anyja már rakta is vissza a lisztet, kenyeret, csirkecombot és a többit.

A fiú tudta, hogy nincs választása. Indulatosan ragadta meg a szatyor két fülét, és elindult lefelé. Most már sűrűbben kellett váltogatnia kezét az utcán, lépésről lépésre a bokájához verődött a szatyor. Indulatában megfeszültek az izmai, de nem a kasszásnőre volt dühös, tőle csak tartott, mit fog mondani.

Szemből állt be a sorba, rézsút a pénztár mögött.

Valami gond van?, fordult hátra a pénztárosnő, ahogy kosarukat felemelve, oldalazva értek csak ki a vásárlók a fiú mellett.

Meg kellene nézni a számlát, nyelt nagyot a fiú, és már nyújtotta is a papírszeletet.

Tessék?

Hogy minden tétel rendben van-e, bökte ki.

Azt akarod mondani, hogy becsaptalak?, emelte fel hangját a nő.

Én nem, szaladt ki a fiúból az erő.

Hát akkor?

Mindenki nézte. Egybefolytak a szemrehányó arcok. Nem tudta, mitől fél jobban, az idegenektől, vagy attól, mi lesz, ha dolgavégetlenül érkezik haza. Remegett a félelemtől, de kibökte.

Csak át kéne nézni, hogy mi micsoda.

A pénztáros felháborodottan kapta ki kezéből a slejfnit. A fiú nem bírta felemelni a szatyrot a pultra, egyenként kezdte kipakolni, ami benne volt.

Eszedbe ne jusson, szólt rá a nő. Nem látod, hányan állnak sorba? Inkább tanulj meg számolni.

A fiú felegyenesedett. Némán, összehérsélt szájjal állt, már nem érzett semmit, mint aki megsemmisült.

Tudok számolni, vetette oda dacosan. Nagyon kellett ügyelnie, hogy ne leessen érezni a hangján a kétségbeesést.

Gyere vissza délután, zárás előtt, amikor kevesebben vannak, adta vissza a kasszásnő a cédulát. Látod, hogy most nem érek rá, intett a sor felé.

Kérlelő hangja más volt, mint az imént. A fiú kis győzelemnek érezte ahhoz képest, amit előtte mondott.

Hánykor?, kérdezte.

Hatig vagyunk nyitva, felelt a nő, de már nem nézett rá, a következő vevőnek kezdett blokkolni.

A fiú kifordult a boltból. Egyre elgyötörtebben cipelte a szatyrot, és többször is meg kellett állnia, hogy letegye. Összezavarodott. Hirtelen együttértett az

eladóval, szinte sajnálta őt, azután néhány lépés után, amikor ismét megpihent, átvillant rajta: mintha nem lett volna egészen őszinte a kérése. Túl hirtelen változott szelédre addig agresszív hangja. Mintha csak időt akart volna nyerni és lerázni őt.

Hirtelen harag öntötte el. Tényleg becsapta, és így akart szabadulni tőle? Leverten indult tovább. Pólója háta átizzadt a cipekedéstől. Amikor a lifttel felért, és a rábízott kulccsal kinyitotta az ajtót, már be se ment a konyhába, csak az előszobában tette le a szatyrot.

Na, sikerült?, kérdezte a kulcscsörgésre az előszoba túlsó végén feltűnő apja.

Azt mondta, most nem ér rá, felelte gyorsan. Miközben elismételte a pénztáros szavait, elbizonytalanodott, rossz érzés fogta el.

Apja szemrehányóan nézett rá.

Azt mondta, menjek vissza délután, zárás előtt, tette hozzá a gyerek visszafojtott dühvel. Érezte, hogy nem lesz kielégítő a válasza, és sejtette a következményeit is. Hirtelen nem tudta, kire haragszik jobban.

De hát addig meg kellene főzöm az ebédet, dugta ki fejét a konyhából az anyja.

Apja szigorúan nézett a fiúra. Meg se kellett szólalnia, a gyerek panaszosan felkiáltott.

De miért kell egyedül? Ha ti ott lennétek...

Nem leszünk mindig melletted, vágott közbe hangját felemelve az apja. Meg kell tanulnod egyedül helytállni. Ha hagyod magad, becsapnak, eltaposnak. Ha a pénztáros nem hajlandó intézkedni, mondd meg, hogy az üzletvezetővel akarsz beszélni.

Az ki?

A főnöke.

Ez nem igazság, vált síróra a gyerek hangja.

A világ nem igazságos, fiam. Harcolnunk kell az igazunkért.

A fiú segélykérően nézett apjáról az anyjára, de az nem reagált, csak egyetértően bólogatott.

Fordultában a szatyor a beépített szekrény ajtajának verődött. Az ajtófélfának is nekiütöközött, ahogy nagy lendülettel előre lódította. Az ajtót úgy csapta be maga mögött, hogy döngött, ettől megijedt, aztán vitte a düh. Minden elhomályosult előtte. Azt sem tudta már, honnan hová tart, csak azt, hogy teljesen egyedül van.